

Het vijffasenmodel – Leerlingen begeleiden bij het schrijven

Leerlingen schrijven tegenwoordig misschien wel meer dan ooit. De nieuwe media dragen ertoe bij dat veel leerlingen bijzonder bedreven zijn in het schrijven van korte, creatieve berichten. Maar zijn ze ook vaardig in het schrijven van langere teksten als ze straks van school afkomen?

Goed leren schrijven is belangrijk. Om straks volwaardig in de samenleving te kunnen functioneren, is het essentieel dat leerlingen schriftelijk goed leren formuleren op een correcte, en voor anderen begrijpelijke wijze. Van volwassenen wordt immers verwacht dat zij hun gedachten, ideeën en gevoelens schriftelijk weten te verwoorden. Of het nu gaat om het schrijven van een sollicitatiebrief, een e-mail aan een vriendin of een bezwaarschrift tegen een verkeersovertreding, er wordt een beroep gedaan op de schrijfvaardigheid. Het is ook van belang dat leerlingen goed schrijfonderwijs krijgen, omdat dit de kennisverwerving en kennisverwerking stimuleert (Graham & Hebert 2010).

Leraren in het primair en voortgezet onderwijs hebben de taak om hun leerlingen te helpen om zelfstandige en vaardige schrijvers te worden. Kerndoelen en referentiekaders geven weer op welke schrijftaken en welke kenmerken van schrijfvaardigheid hun onderwijs zich moet richten. Toch besteden veel scholen relatief weinig tijd en aandacht aan schrijfonderwijs. De kwaliteit van het onderwijs in het schrijven van teksten kan beter. Het blijkt dat het geven van schrijfonderwijs als complex wordt ervaren. De expertise van leraren verdient op dit gebied een extra impuls (Inspectie van het Onderwijs 2012).

In de visie van CPS is effectief schrijfonderwijs procesgericht schrijfonderwijs (Korstanje et al. 2012). Bij procesgericht onderwijs leren leerlingen hoe ze een schrijftaak kunnen aanpakken om uiteindelijk tot een eindproduct te komen. De nadruk daarbij ligt op de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid van de lerende schrijver en niet op het product. Procesgericht schrijven vraagt om een procesgerichte didactiek, waarbij instructie en feedback wezenlijke aspecten zijn. Een dergelijke didactiek wordt op veel scholen bij schrijfonderwijs niet toegepast. De leraar is de vakdidacticus die de instructie geeft en die de leerlingen continu volgt om te bepalen wat zij nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en vaardige schrijvers. Leraren weten

echter niet goed hoe ze procesgericht schrijfonderwijs moeten geven en hebben hierbij mogelijk te weinig steun aan de methoden voor taal of Nederlands. Bij CPS merken wij dat veel leraren behoefte hebben aan (meer) kennis en vaardigheden op het vlak van procesbegeleiding in het schrijfonderwijs (Korstanje et al. 2012).

Om leerlingen op te leiden tot goede schrijvers is het nodig om naar hun ontwikkeling te kijken. Waar nu vaak alleen wordt gekeken naar het uiteindelijke schrijfproduct van leerlingen tijdens de schrijflessen, willen we ons met de procesgerichte aanpak op de ontwikkeling van de leerling richten. Door niet alleen oog te hebben voor het schrijfproduct, maar vooral voor het schrijfproces dat eraan voorafgaat, kun je leerlingen helpen om betere schrijvers te worden. De procesgerichte aanpak wordt bruikbaar door het hanteren van *het vijffasenmodel* (Hoogeveen 1991; Brouwer 2010). Dat model geeft leraren de gelegenheid om hun schrijfonderwijs zo in te richten dat leerlingen op een gestructureerde manier leren hoe ze een schrijftaak kunnen aanpakken. Hierdoor voelen leerlingen zich competent en krijgen ze meer plezier in schrijven. Kwalitatief betere leerlingteksten zijn het resultaat (Graham & Perin 2007). Het vijffasenmodel is niet alleen geschikt voor taallessen, maar ook voor lessen in andere vakken. Verder kan het model ingezet worden naast of binnen methoden waarin schrijfonderwijs aan bod komt.

Referenties

- Brouwer, T. (2010). "Schrijfonderwijs. Van ondergeschoven kindje tot oogappel van het taalonderwijs?". In: *Tijdschrift taal*, 1 (2), p. 21-28.
- Graham, S. & D. Perin (2007). *Writing Next: Effective strategies to improve writing of adolescents in middle and high schools – A report to Carnegie Corporation of New York*. Washington, DC: Alliance for Excellent Education.
- Graham, S. & M.A. Hebert (2010). *Writing to read: Evidence for how writing can improve reading. A Carnegie Corporation Time to Act Report*. Washington, DC: Alliance for Excellent Education.
- Hoogeveen, M. (1993). *Schrijven leren; een leergang schrijven van teksten in de basisschool. Diepteproject schrijfvaardigheid*. Enschede: SLO.
- Inspectie van het Onderwijs (2012). *Focus op schrijven. Het onderwijs in het schrijven van teksten (stellen)*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Korstanje, M., L. Fiori & J. Van Hardeveld (2012). *Teksten in de maak. Leerlingen begeleiden bij het schrijven*. Amersfoort: CPS.